

Анотація. Статтю присвячено аналізу зміни якісного та кількісного складу, а також шляхів розповсюдження мемів в епоху до появи Інтернету та в сучасності. Проведено порівняння цих показників, визначено основні різновиди минулих та сучасних мемів, а також базові шляхи їх передачі.

Ключові слова: мем, вербальний мем, класифікація мема, розповсюдження мема, Інтернет.

Summary. The article focuses upon quantitative and qualitative changes in pre-Internet and post-Internet memes, as well as on the basic ways of their reproduction and spreading. The topicality of this research is predetermined by the meme's unique qualities (the modern meme being radically different from the pre-Internet meme due to its short 'lifespan'). The meme has been studied by numerous authors in the fields of semiotics, cognitive and pragmatic linguistics, cultural studies, anthropology etc. Due to this phenomenon being underestimated by modern post-Soviet linguistics, a need has arisen to study it thoroughly by classifying, analyzing and contrasting the features of meme in different temporal layers. The term 'meme' was coined in 1976 by Richard Dawkins, and, while his work was mostly in the sphere of biology, his term started being used widely in Western cultural studies and semiotics. Nowadays the term 'meme' has found new usage: this research, for instance, uses it for any cultural information unit which is spread from person to person and refers to multiple concepts. The aim of the research was to define and classify the kinds of pre-Internet and post-Internet memes, to analyze their changes over time, and to find out the ways of reproducing memes during the pre-Internet and post-Internet periods. The results are as follows: modern memes have shown a drastic change in their quantitative and qualitative representation; new kinds of memes have appeared, whereas the old ones have seen much less usage; the ways of reproducing memes have altered and multiplied over time, and nowadays the prevailing ones are those that were impossible in pre-Internet times. The conclusion is that the new means of reproducing and spreading memes (namely the Internet) has led to a radical change both in their diversity and the quantity of their reproduction ways.

Key words: meme, verbal meme, meme classification, meme reproducing, Internet.

Отримано: 12.08.2015 р.

УДК 004.413:821.161.2

Шарова Т.М., Шаров С.В.

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ЗАСОБУ НАВЧАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

З розвитком комп'ютерних та інформаційних технологій почалась інформаційна революція, яка охопила всі сфери життєдіяльності людини. Протягом останніх років питання про застосування нових інформаційних технологій у вищих навчальних закладах стало одним з ключових. Їх застосування також є актуальним у процесі вивчення літератури.

Велика кількість інформаційних ресурсів освітнього характеру та програмних продуктів навчального призначення з'являється кожного дня, серед яких особлива увага приділяється електронним підручникам (ЕП). Електронним підручником називається такий продукт освітнього характеру, що відтворюється тільки за допомогою засобів інформатики та забезпечує безперервність і повноту процесу навчання [1, 287].

Важливою умовою застосування педагогічних програмних засобів у навчальному процесі є готовність викладачів до роботи з електронними ресурсами. Сучасні електронні засоби навчального призначення, як правило, створюють, щоб підтримати нові педагогічні технології. Тому викладачеві для того, щоб ефективно використовувати такі електронні ресурси, недостатньо просто володіти інформаційно-комунікаційними технологіями, а необхідно також вміти застосовувати нові педагогічні технології, сучасні методи та організаційні форми навчання [4, 18].

Теоретичні та практичні аспекти щодо впровадження інформаційних технологій у навчальний процес висвітлені у працях М. Жалдака, О. Співаковського, Н. Морзе та інших. Розробкою вимог до створення електронних засобів навчального призначення, зокрема електронних підручників, займалися В. Лапінський, О. Зіміна, М. Шишкіна та ін.

Головною причиною труднощів у впровадженні сучасних засобів інформаційно-комунікативних технологій в освітній процес постає проблема виявлення методологічних і науково-методичних засад їх використання. В цьому відношенні можна виявити декілька напрямків, згідно з якими можна розглядати проблему оцінювання якості електронних засобів навчання. Це проблеми вибору параметрів та методу оцінювання, пошук методики та інформаційних засобів

реалізації дослідження, розробка технології дослідження, вирішення організаційних питань його організації. Таким чином, вирішення питань методологічного та науково-методичного опрацювання цих проблем постає актуальним у наш час [2, 23].

Важливого значення набуває реклама електронного підручника і критична перевірка його ефективності та активне впровадження у навчальний процес вищої школи. Підготовка електронного підручника до експлуатації повинна складатися із наступних етапів:

- перед широким впровадженням електронного підручника слід провести багаторазове тестування та апробацію у навчальному процесі з метою усунення помилок у роботі електронного підручника та окремих його компонентів;
- написання методичних рекомендацій з використання;
- розробка методичного забезпечення та технічна підтримка;
- підготовка матеріалів для отримання авторського права [3, 34].

Успішна комп'ютеризація освіти залежить не від кількості комп'ютерів, а від якості засобів навчання, зокрема електронних підручників, та методичного забезпечення щодо їх використання.

Метою статті є повідомлення про створення електронного підручника з історії української літератури “Творчість Костя Гордієнка: художній і культурний феномен ХХ століття” та огляд особливостей його використання у навчально-виховному процесі вищої школи. Електронний засіб навчального призначення з історії української літератури призначено для забезпечення самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Електронний підручник зареєстровано у Державній службі інтелектуальної власності та отримано свідоцтво на предмет авторського права та має назву “Творчість Костя Гордієнка: художній і культурний феномен ХХ століття” (автор – Т.М. Шарова – свідоцтво № 53673 від 14 лютого 2014 р.).

Електронний засіб навчального призначення “Творчість Костя Гордієнка: художній і культурний феномен ХХ століття” охоплює важливі питання щодо викладання у вищій школі спецкурсу з історії української літератури ХХ століття, головною метою якого є висвітлення різноманітних постатей в контексті пореформеної доби. Зміст електронного засобу навчального призначення дозволяє отримати знання щодо теоретико-методологічних засад української прози 20-60-х рр. ХХ ст. Слід наголосити на тому, що в електронному засобі навчального призначення подано відомості про витоки та шляхи розвитку української літератури ХХ ст.; висвітлено теоретичні аспекти дискурсу українських письменників ХХ ст. Запропонований електронний засіб навчального призначення висвітлює історію радянських часів в основі якого лежить лекційний курс.

У електронному засобі навчального призначення “Творчість Костя Гордієнка: художній і культурний феномен ХХ століття” зосереджено максимальну увагу на творчості Костя Гордієнка як представника старшого покоління письменників, основоположника радянської прози, головною темою якого є життя українського села ХХ ст. На прикладі творчості Костя Гордієнка можна прослідкувати життєву та творчу долю більшості з українських письменників ХХ ст.

Рис. 3.1. Головне вікно програмного засобу

Для початку роботи з електронним засобом навчального користувачу слід завантажити файл kost.exe. Програмний засіб складається з декількох вікон, доступ до яких здійснюється з головного вікна (рис. 3.1.).

Для забезпечення більш легкої навігації у вікнах програмного засобу з кожного вікна користувач має змогу перейти до інших вікон за допомогою кнопок із відповідними назвами на панелі інструментів (рис. 3.2.)

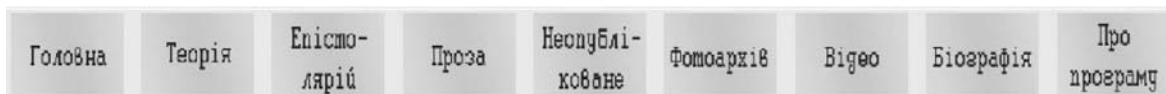

Рис. 3.2. Зовнішній вигляд панелі інструментів

Зазначена панель присутня у кожному вікні програми. Перехід до головного вікна здійснюється за допомогою кнопки “Головна”, а кнопка “Вихід” дозволяє повністю вийти з програмного засобу.

У головному вікні користувач має змогу перейти до наступних вікон:

1. Вікно “Лекційний матеріал” з’являється після активізації кнопки “Теорія”. У ньому представлено шість текстів лекцій. Для активізації конкретної лекції слід натиснути на відповідну назву у переліку. Також із вікна лекційного матеріалу можна перейти одразу до вікна тестування, якщо натиснути відповідну кнопку. Автоматично у вікні тестування з’явиться тест, відповідний зазначеній лекції.

2. Вікно “Проза” призначене для відображення текстів художніх творів та додаткових зображень до цих творів. Його можна завантажити після активізації кнопки “Проза” у головному вікні програми або аналогічної кнопки на навігаційній панелі інструментів (рис. 3.3.).

Рис. 3.3. Зовнішній вигляд вікна «Проза»

Для активізації конкретного твору слід натиснути на відповідну назву у переліку. Автоматично завантажуються відповідний твір у форматі *.rtf або *.pdf та відображаються додаткові зображення, які дозволяють користувачу більш глибоко опанувати художнім твором. У цьому вікні користувач може переглянути до чотирьох зображень, поданих до кожного твору. Для перегляду зображень у збільшеному вигляді слід подвійно натиснути на відповідний ескіз, після чого з’явиться додаткове вікно із зображення. Для повернення до попереднього вікна слід просто закрити вікно перегляду зображення.

Для пошуку потрібного твору слід почати вводити назву у полі пошуку. Автоматично активується зміст твору, який починається на введені символи. Для збільшення робочої області для кращого перегляду твору слід натиснути на кнопку “Сховати”, після чого будуть приховані ескізи зображень. Для появи ескізів слід натиснути на кнопку “Показати”.

3. Вікно “Неопубліковане” призначене для відображення текстів та сканованих копій рукописів, які не були опубліковані. Вікно можна активізувати за допомогою однойменної кнопки у головному вікні програми або навігаційної панелі інструментів. Користувацький інтерфейс цього вікна аналогічний вікну “Проза”, за винятком того, що користувач в змозі переглянути до дванадцяти зображень, поданих до конкретного твору. У цьому вікні наявна можливість пошуку потрібного документу, приховання панелі із зображеннями для збільшення області перегляду текстової інформації, можливість перегляду ескізів зображень. Для навігації за іншими вікнами слід скористатися інструментальною панеллю.

4. Вікно “Епістолярій” призначене для перегляду текстів та сканованих копій листів, телеграм та документів авторів. Його можна активізувати за допомогою однойменної кнопки у головному вікні програми або навігаційної панелі інструментів. Користувацький інтерфейс цього вікна аналогічний вікну “Твори”, за винятком того, що користувач в змозі переглянути до чотирьох зображень, поданих до конкретного документу. У цьому вікні користувач може вибрати наступні категорії для перегляду: “Листи автора”, “Листи до автора”, “Телеграми” за допомогою відповідного пункту у переліку, що розкривається. У цьому вікні наявна можливість пошуку потрібного документу, приховання панелі із зображеннями для збільшення області перегляду текстової інформації, можливість перегляду ескізів зображень. Для навігації за іншими вікнами слід скористатися інструментальною панеллю.

5. Вікно “Фотоархів” дозволяє переглянути фотографії, малюнки та інші графічні зображення, які відносяться до конкретного автора (рис. 3.4.). Ліворуч можна скористатися автоматичним пошуком конкретної фотографії, що дозволить швидко зорієнтуватися в фотографічному літописі митця. Усі фотографії, які представлені в електронному засобі навчального призначення розташовані в хронологічному порядку.

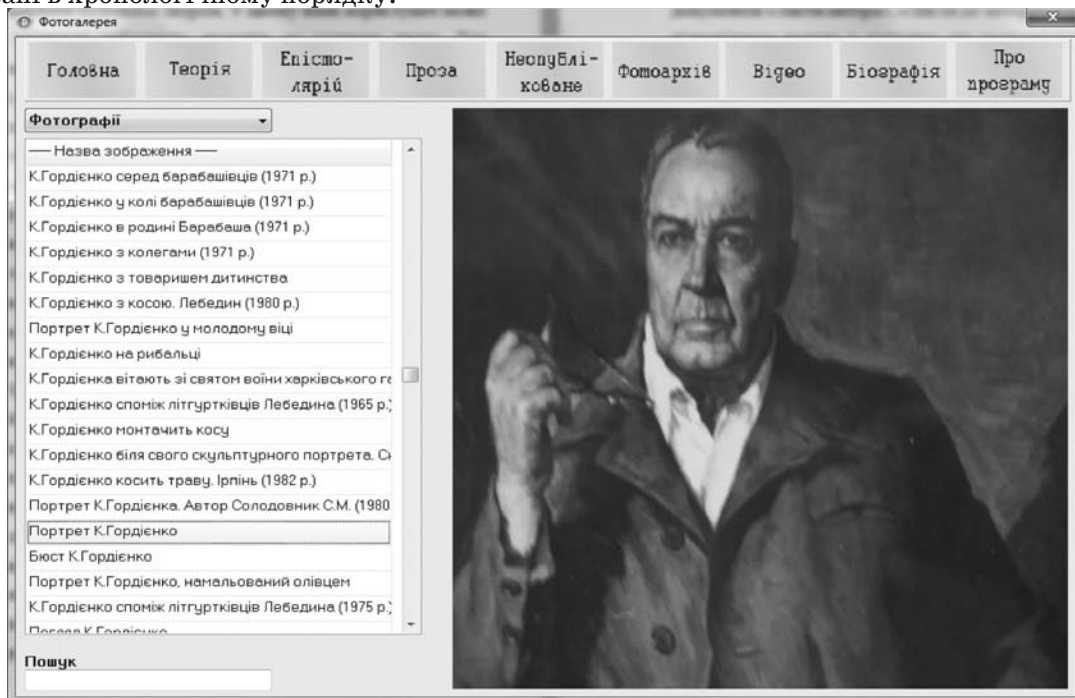

Рис. 3.4. Зовнішній вигляд вікна «Фотогалерея»

6. Вікно “Відео” призначене для відображення відео фрагментів, які стосуються митців. Активізація зазначеного вікна відбувається за допомогою однойменної кнопки у головному вікні програми або навігаційної панелі інструментів. Вікно можна активізувати за допомогою однойменної кнопки у головному вікні програми або навігаційної панелі інструментів. Користувацький інтерфейс цього вікна аналогічний більшості вікон програмного засобу, за винятком того, що користувач не може переглянути додаткові зображення або текстові файли, відповідні обраному зображенню або документу. Для навігації за іншими вікнами слід скористатися інструментальною панеллю. За допомогою вікна з перегляду відеоматеріалів можна переглянути інтерв’ю, документальній або художній фільм тощо. У цьому вікні наявна можливість пошуку потрібного відеофрагменту.

7. Важливим компонентом навчального процесу у вищій школі є контроль знань та вмінь студентів. Для забезпечення перевірки отриманих знань з кожної лекції розроблений електронний засіб навчального призначення має вікно контролю, який можна завантажити з головного

вікна програми, за допомогою відповідної кнопки на інструментальній панелі кожного вікна або з вікна “Теорія” при перегляді певної лекції (рис. 3.5.).

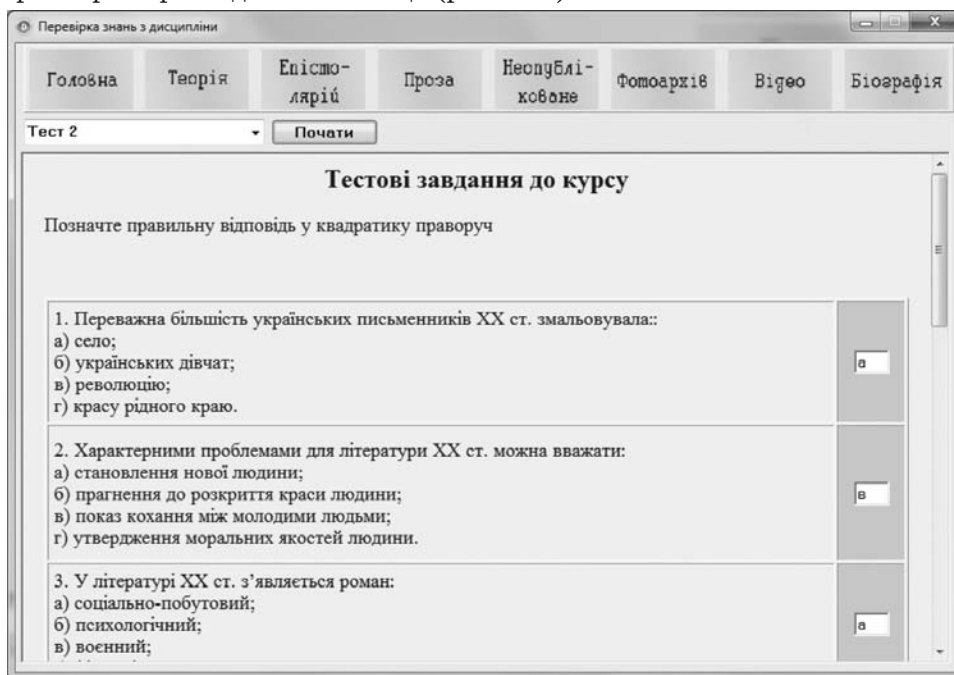

Рис. 3.5. Зовнішній вигляд вікна «Тестування»

Усього студенти можуть пройти шість тестів відповідно до кожної лекції. Для цього потрібно вибрати потрібний тест та натиснути кнопку “Почати”. Кожен тест складається з 10 тестових завдань, кожне з яких містить 4 варіанта відповіді. Потрібно вибрати один правильний варіант. У модулі контролю функції керування здійснюються за допомогою кнопок “Очистити” (очищає поля для введення відповідей), “Перевірка” (перевіряє правильність виконання тестових завдань) та “Правильні відповіді” (показують правильні відповіді на кожне тестове завдання). До того, як користувач не натиснув на кнопку “Перевірка”, він має можливість змінити вибраних правильних відповідей.

8. Вікно “Біографія” призначене для відображення хронологічної таблиці авторів цього періоду. Його можна активізувати за допомогою однойменної кнопки у головному вікні програми або навігаційної панелі інструментів. У цьому вікні наявна можливість пошуку біографії потрібного митця, можливість перегляду ескізів зображень. Для навігації за іншими вікнами слід скористатися інструментальною панеллю.

9. Вікно “Про програму” активізується за допомогою однойменної кнопки у головному вікні програми або навігаційної панелі інструментів. У вікні можна переглянути інформацію про призначення електронного засобу навчального призначення з дисципліни “Історія української літератури ХХ ст.” (кнопка “Про підручник”) та перелік джерел, за якими можна опанувати спецкурсом (кнопка “Література”). Для навігації за іншими вікнами слід скористатися інструментальною панеллю.

Слід наголосити на тому, що для розробки електронного засобу навчального призначення повинно використовуватися середовище швидкої розробки додатків Delphi. Для відображення лекційного навчального матеріалу, файлів тестування використовувати формат HTML. Зображення повинні зберігатися у форматі *.jpg. Художні твори та тексти епістолярію повинні зберігатися у форматі *.rtf. Тестування здійснюється як за допомогою програмного засобу, так і за допомогою Інтернет-браузера. Робота із програмним засобом не передбачає авторизовану роботу користувачів. При завантаженні програми користувач одразу може приступати до роботи. Авторизація при тестуванні теж не передбачена.

В електронному підручнику “Творчість Костя Гордієнка: художній і культурний феномен ХХ століття” подано хронологічну таблицю Костя Гордієнка, де відтворено життя та творчість митця, епістолярій, відеоінформацію, аудіо тексти письменника, а також художні тексти. Перелік описаних вище вікон дозволяє використовувати цей програмний засіб у якості допоміжного засобу.

Під час використання електронного засобу навчального призначення “Творчість Костя Гордієнка: художній і культурний феномен ХХ століття” зростає успішність студентів-філологів, оскільки запам’ятовування інформації відбувається таким чином: якщо сприймається лише слу-

хова інформація, то засвоюється 20 % матеріалу; якщо інформація отримується лише за допомогою зору, то запам'ятовується до 30 % матеріалу. За умови комбінованого поєднання слухового та зорового каналів інформації людина спроможна швидко засвоїти до 60 % отриманої інформації. Таким чином, використання мультимедіа сприяє кращому вивченню навчальної інформації на заняттях.

Власний досвід створення та використання електронного підручника у процесі вивчення української літератури дозволяє визначити низку факторів, які впливають на ефективність навчально-виховного процесу: зростання впливу виступу на аудиторію, оскільки значний обсяг інформації сприймається зоровими та слуховими рецепторами одночасно; полегшення розуміння і сприйняття поданого матеріалу; запам'ятовування навчального матеріалу на значний період; збільшення психологічної вірогідності прийняття правильних висновків, суджень, узагальнень; скорочення часу на розкриття проблеми.

Електронний засіб навчального призначення “Творчість Костя Гордієнка: художній і культурний феномен ХХ століття” продуманий з точки зору його використання, оскільки легкість та доступність – головний лейтмотив електронного засобу навчального призначення. Він є романтично піднесеним, оскільки перегляд фото, картин, текстів супроводжується романтичною мелодією, яку можна вимикати тоді, коли це є необхідним для користувача.

Підвищення ефективності самостійної роботи та її індивідуалізація на основі використання нових інформаційних технологій дають можливість викладачеві не лише контролювати успішність студентів, а й стимулювати пізнавальну діяльність тих, хто навчається. Взагалі, електронний підручник “Творчість Костя Гордієнка: художній і культурний феномен ХХ століття” є електронним навчальним засобом з історії української літератури, який підсилить знання зі спецкурсу, тому його використання у вищому навчальному закладі студентами-філологами є доцільним та коректним.

Список використаних джерел

1. Карташова Л. Нові підходи до проектування педагогічних програмних засобів та їх застосування / Карташова Л., Лапінський В. // International Conference “Strategy of Quality in Industry and Education”. – Дніпропетровськ : Пороги. – 2005. – С. 287–290.
2. Морев И. Образовательные информационные технологии : учеб. пособ. / И. Морев. – Владивосток : Изд-во Дальневосточного университета, 2004. – 162 с.
3. Осадчий В.В. Створення електронного підручника: принципи, вимоги та рекомендації : навчально-методичний посібник / В.В. Осадчий, С.В. Шаров. – Мелітополь: ТОВ “Видавничий будинок ММД”, 2011. – 120 с.
4. Положення про підготовку навчальних видань та електронних засобів навчального призначення [Текст] / [уклад. В. Т. Горбенко, Г. І. Лоза, І. О. Мікульонок]. – К. : НТУУ “КПІ”, 2008. – 48 с.

Анотація. У статті зосереджена увага навколо використання електронних засобів навчального призначення з історії української літератури. Наголошено на тому, що студенти краще засвоюють матеріал, коли прослуховують художні твори у аудіо форматі, переглядають відеофільми. Акцентована увага на правильному використанні електронних підручників в навчальному процесі та під час самостійного опрацювання студентами певних тем.

Ключові слова: електронний підручник, самостійна робота, письменник, творчість.

Summary. The article focuses on the use of electronic educational aids in the history of Ukrainian literature. It is emphasized that students learn the material better when they listen to the literary works in audio format, watching videos. The attention is paid to the proper use of electronic textbooks in the learning process and during independent studying of topics by students.

In the article is considered that successful computerization of education depends not on the number of computers, and the quality of educational aids, including electronic textbooks, and methodological support for their use. With electronic educational aids one could greatly improve the level and quality of students' learning.

In scientific work attention is paid to the fact that the electronic aids for educational purposes “Kost Gordienko’s Creativity: literary and cultural phenomenon of the twentieth century” shows Kost Gordienko’s creativity as a representative of the older generation of writers, the founder of the Soviet prose, the main theme of whom is the life of the twentieth century of the Ukrainian village. In the works of Kost Gordienko one can observe the life and creative fate of the most of Ukrainian writers of the twentieth century.

In the article is observed the electronic interface of educational aids and is emphasized on the windows, through which you can understand the work of Gordienko-writer: “Lecture material”, “Prose”,

“Unpublished”, “Epistolary”, “Photo Gallery”, “Test”, “Video”, “Theory”, “Biography”, “About the programme”. The list described above windows allows using this software tool as an aid.

The article focuses on the fact that in time of using electronic aids for educational purposes “Kost Gordienko’s Creativity: literary and cultural phenomenon of the twentieth century» increases success of studying of philology students. It should be emphasized that the electronic aids for educational purposes is elaborated in use, as its main leitmotif is the ease and accessibility. The efficiency of individual work and its personalization through the use of new information technologies enable the teacher to not only monitor the success of students, but also to stimulate the cognitive activity of students.

Key words: *electronic textbook, independent work, writer, creativity.*

Отримано: 12.08.2015 р.

УДК 821. 111-31.09

Шенкнехт Н.М.

ОСОБЛИВОСТІ ХРОНОТОПУ РОМАНУ ДЖОЗЕФА КОНРАДА «ЛОРД ДЖІМ»

Роман «Лорд Джім» часто відносять до так званої «морської прози», однак невідповідність твору цьому жанровому різновиду проявляється на всіх рівнях художньої системи роману. Не відповідає жанру морського роману і хронотоп «Лорда Джіма». Основним концептуальним принципом його творення є принцип змішування часових і просторових меж. Умовно в романі можна виділити три основних хронотопи. Перший, вступний, – хронотоп дитинства і юності Джіма, позначений захопленням романтичною белетристикою, що значною мірою спричинила формування характеру героя. Другий – хронотоп судна «Патна» і суду над героєм після його «падіння». Третій – хронотоп країни Патюзан, куди Джім був спрямований зусиллями Марлоу і правителем якої він згодом став. Але за винятком дитячого і підліткового періодів, викладених хронологічно послідовно й одним розповідачем від третьої особи, другий і третій часто накладаються один на одного.

Хронотоп вступної частини роману має два чітко виражених плани: перший – ті конкретні обставини часу і простору, в яких відтворюється формування характеру Джіма. Розповідь тут ведеться від безособового розповідача. Він коротко повідомляє про родину Джіма, особливо про його батька, священника, який живе дуже простими, чіткими й водночас фундаментальними істинами, головною серед яких є ідея честі й відданості. Саме ця ідея і стане визначальною, стрижневою в характері Джіма.

У хронотопі цієї частини важливим етапом є навчання Джіма в морській школі. У першій частині роману його хронотоп включає в себе й елементи мрії, фантазування, якими захоплюється молодий моряк. Романтичні пориви Джіма оприявнюються в його видіннях свого «героїчного» майбутнього: «Йому ввижалося: то він рятує людей із потерпілих суден, то в шторм рубає щогли, то пливе з ливною серед хвиль прибою чи, зазнавши аварії, самотньо бредє босий та напівголий по рифах у пошуках мушель, що врятували б його від голодної смерті. Він ставав на герць із людояжерами в тропіках, втихомирював заколот під час шторму і на маленькій шлюпці далеко в океані підносив дух зневіреним людям – вірець відданості обов’язку і завжди такий стійкий, як герої з книжок...» [1, 110].

До початкового хронотопу належить і той короткий період життя Джіма, коли він починає морську службу, робить швидку кар’єру за рахунок своїх позитивних якостей («був порядний, врівноважений, слухняний і ретельний у виконанні своїх обов’язків...» [1, 113]), а потім у штормі зазнає важкої травми. Під час тривалого перебування на лікарняному ліжку і вимушеної бездіяльності Джім переживає душевну кризу і лише перед одужанням у ньому оживає романтичний дух, що оприявнюється через хронотопну антитезу замкнутості-відкритості: «ніжний легіт, залітаючи до завжди розчахнутих вікон, приносить у кімнату з голими стінами м’якість неба, духмяність землі, чародійне дихання східних морів. Ці млосні пахощі навіювали думки про вічний спочинок, дарували нескінченні мрії.

Щодня Джім дивився на густі сади, на дахи будівель, на крони пальм уздовж узбережжя, на пристань, звідки пролягає шлях на схід, пристань, освітлену радісним сонцем – з віночком острівців, з іграшковими кораблями, – чудову і сповнену руху, ніби святкове видовище під вічно погідним небом, серед мирних, ласкавих східних морів, простелених ген-ген до виднокола...» [1, 115].

Однак реальність виявилася далекою від Джімових мрій. Хронотоп судна «Патна», куди він найнявся штурманом, має декілька вимірів. По-перше, тут знову актуалізується опозиція